

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Luonnolla on tutkitusti suuri merkitys ihmisen hyvinvointiin. Liikkumattomuuden haasteeseen on luonnossa liikkuminen yksi keino: Luontokoulutoiminnan vahvistaminen lisää toiminnallisten ja liikunnallisten ulkona oppimisen menetelmien jalkautumista nuorisotyön ja kouluopetuksen arkeen ja siten luonnossa tapahtuvaa liikuntaa lasten ja nuorten arkeen.

Luonto on monimuotoinen ja vuorovaikutteinen oppimisympäristö, ja kulttuuri- ja taidekasvatusmenetelmien rinnalle tulee nostaa myös ympäristökasvatus- luontoperustaiset menetelmät.

Oppimisen ilon, oppimisen ja kouluviihtyvyyden lisäämäämisja tä vahvistaa yhteistyö luontokoulujen ja muiden ympäristökasvatustoimijoiden kanssa (taide- ja kulttuuritoimijoiden rinnalla, ja yhteistyössä).

Luontokouluissa, luontokeskuksissa, nuorisokeskuksissa, ja leirikouluissa, joissa liikutaan ja retkeillään monipuolisesti luonnossa, sekä tehdään luonnon havainnointia. Tämä voi edesauttaa myös edullisen, tai jopa ilmaisen, ja kaikkien saavutettavissa olevan mielekkään harrastuksen löytymistä.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Luonto lisää tutkitusti ihmismielen hyvinvointia ja luonto toimintaympäristönä on matalankynnyksen keino hyvinvoinnin lisäämiseen. Luontoympäristöjen monet hyödyt oppimiselle ovat tutkittuja: lapset ja nuoret esimerkiksi keskittyvät paremmin, kokevat vähemmän stressiä ja osallistuvat aktiivisemmin. Luonto toiminta- ja oppimisympäristönä soveltuu erityisen hyvin myös nepsy – lapsille.

LYKE-verkoston luontokoulujen toiminnalliset menetelmät lapsille, nuorille ja perheille sekä opettajille ja kasvattajille ohjaavat luonnosta nauttimiseen ja siellä liikkumiseen sekä luonnon havainnointiin eri vuodenaikoina. Laadukas luonto- ja ympäristökoulutoiminta (luontokoulut, nuorisokeskukset, luontokeskukset ja luontomuseot...) on samalla esimerkkinä ja mallina opettajille ja kasvattajille, ja kannustaa, innostaa ja tarjoaa käytännön työkaluja käyttää luontoa toiminta- ja oppimisympäristönä.

Tavoitteissa on luonto- ja retkeily nostettu hyvin esille. Luonto- ja luonnossa toimiminen voidaan kuitenkin liittää tavoitteissa kuvattua huomattavasti monipuolisemmin ja läpileikkaavammin nuorisotyöhön. Esimerkiksi kulttuurikasvatusta voidaan tehdä luontoympäristöissä ja ympäristökasvatus ja kestävyysnäkökulmat tulisi olla mukana kaikessa nuorisotyössä.

Luonnon hyödyntäminen monipuolisena toimintaympäristönä on matalan kynnyksen tukea myös mielen hyvinvoinnille. Luontokouluissa työskentelee luonto- ja ympäristökasvatuksen ammattilaisia, jotka voivat tarjota tukea myös opettajille ja kasvattajille. Riittävät resurssit tuelle on tarpeen vahvistaa.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Nuorille on saatavana paljon tietoa kestävyyskriisistä, luontokadosta, ilmastonmuutoksesta sekä kestävästä elämäntavan kysymyksistä. Tieto on kuitenkin usein pirstaleista eikä se jäsenny tai tunnu merkitykselliseltä. Ympäristötoimijuuden vahvistamisessa kokemuksellisuus ja omakohtaisuus ovat avainroolissa.

Kokemuksellinen oppiminen sekä luonnontieteellisen tiedon yhdistäminen tutkivaan, seikkailukasvatukselliseen tai taideperustaiseen oppimiseen tarjoaa hyviä työkaluja ympäristökriisin kaltaisen viheliäisen ongelman ja ympäristöahdistuksen käsittelyyn.

Kasvattajien kestävyysosaamisen edistäminen tulisi ottaa mukaan opetustoimen henkilöstön painopisteluueksi. Nuorten huoli on tunnistettu ja huoleen vastaaminen edellyttää kasvattajilta vahvaa systeemistä ymmärrystä kestävyyskriisiin liittyvistä ilmiöistä ja luonnon monimuotoisesta vuorovaikutusten verkostosta.

Kannustetaan kulttuuriperintö-, taide- ja kulttuuripalvelutoimijoita yhteistyöhön ympäristökasvatustoimijoiden., seikkailukasvatustoimijoiden kanssa, tarkoituksena vahvistaa nuorten toimijuutta ja turvallisuutta.

Ulkona oppiminen ja luontokasvatus tukee maahanmuuttajalasten, -nuorten ja perheiden kotouttamista ja integroitumista. Kun lapsi tai nuori tutustuu ympäröivään luontoon, hän kokee luontoympäristön kotoisaksi, mikä lisää kuulumisen tunnetta. "Suomen ulkomaalaistaustainen väestö on ikärakenteeltaan nuorempi kuin suomalaistaustainen väestö, ja ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten suhteellinen osuus tulee kasvamaan tulevina vuosina erityisesti suurissa kaupungeissa." Vahvistunut luontosuhde tekee tutkimusten mukaan myös luonnosta vaalimisen arvoisen ja motivoi toimimaan ympäristön puolesta.

Ryhmätoiminta luonnossa eri vuodenaikoina vahvistaa nuorten resilienssiä ja parantaa kysyä kohdata haastavia tilanteita.

Nuorisotyön ja –toiminnan tukemisen linjaukset

-

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

Nuorten vahvistamista tarvitsevat asiat on hyvin tunnistettu ja luonto- ja ympäristökasvatuksen menetelmät soveltuvat hyvin ja ovat tutkitusti näissä vaikuttavia.

Neljä vuotta on lyhyt aika vaikuttavan toiminnan kehittämiseksi. Useamman organisaation yhteistyön käynnistäminen ja mielekkäiden ja toimivien roolien löytäminen vie oman aikansa. Ehdotamme, että osaamiskeskukset toimisivat pitkäjänteisesti, tämä olisi kustannustehokkaampaa ja vaikuttavampaa. Olemme kiinnostuneina tulemaan mukaan osaamiskeskus-yhteistyöhön.

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Kestävyysosaamista ei ole huomioitu tarpeeksi painokkaasti ohjelmassa! Luonto ja retkeily ja kestävyyskasvatus eivät ole vielä valtavirtaista vaan hyvät käytännöt häviävät, jos niitä ei kirjata esille.

Kestävyysosaamisen ja luontosuhteen vahvistamisen sekä luonnon vaikutukset hyvinvoinnille tulee olla myös jatkossa nuoristyön keskiössä, kuten on liikunta, kulttuurikin.

Järjestöissä tehtävä työ nuorten hyvinvoinnin puolesta on tunnistettu. Mainittujen toimijoiden rinnalla, samanarvoisena on myös ympäristö- ja luontokasvatuksen toimintakenttä ehkäisemässä syrjäytymistä ja mielenterveyden ongelmien syntymistä.

Lasten ja nuorten kuulemisessa esiin noussut huoli ilmastonmuutoksesta on vaatimattomasti huomioitu Vannupossa. Myös kansallisen nuorisopolitiikan osuus ja kansainvälisen osuus ovat

poinopisteiltään kovin erilaisia. Jostain syystä eurooppalaiset painotukset eivät ole kovin suuressa roolissa kansallisessa ohjelmassa. Kestävyyšnäkökulma ja ympäristöjriisiin vastaaminen on kansallisessa ohjelmassa huomattavan vaatimaton verrattuna eurooppalaisiin painotuksiin. Kansallisen ohjelman tulisi seurata myös näissä kysymyksissä eurooppalaista painotusta.

Sunikka Johanna
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

Ihantola Maija
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto